

PROCEEDINGS

การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 7

2018

วิทยาการจัดการวิชาการ

**“การวิจัยและนวัตกรรม
เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นสู่ประเทศไทย 4.0”**

วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2561

ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร (แม่สอด)

อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 7

วิทยาการจัดการวิชาการ 2018 :

การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นสู่ประเทศไทย 4.0

2 กุมภาพันธ์ 2561

ณ อาคารเฉลิมพระเกียรติฯ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด

อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

ฉบับการนำเสนอด้วยปากเปล่า

(Oral Presentation)

(*หมายเหตุ : หากพบว่าบทความมีการคัดลอกส่วนหนึ่งส่วนใด ทางผู้จัดไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องใดๆ ทั้งสิ้น)

โดย เครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ คณะวิทยาการจัดการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคเหนือ

- สาขาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว

ผลกระทบของรายได้ต่อการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวไทยในอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

กิตติยา วังศิริ และศักรินทร์ นนทพจน์..... 389

การเติบโตในอนาคตและคุณภาพของนักท่องเที่ยวสูงอายุ

ณิชา ขวลิต และสุทธิพร เสฎฐิตานนท์..... 399

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทย ต่อการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย กรณีศึกษา จังหวัดนครนายก

อิทธิพันธ์ พัฒนานาพงษ์ และพัฒนธีรา พันธธราธร..... 409

- สาขาสหวิทยาการ

การวิจัยกระบวนการพัฒนาทักษะการจัดการความรู้ทางภาษาและวัฒนธรรม ของนักศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ผ่านความหลากหลายทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในจังหวัด

เพชรบูรณ์เพื่อรองรับประชาคมอาเซียน

กมล บุญเขต ปาณิสรา คงปัญญา และวุฒดิณัฐ รัตนภรณ์..... 425

การบูรณาการกลยุทธ์การตลาดเชิงจิตวิญญาณเพื่อสืบทอดภูมิปัญญาผลิตภัณฑ์ชุมชนมั่งบ้านแม่สาใหม่

อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

จินดาภา ศรีสำราญ และมานพ ชุ่มอุ่น..... 434

การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนอ่านออกเสียงภาษาพม่าของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด

ชัยรัตน์ ชันแก้ว..... 445

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาด้วยบทเรียน E-Learning รายวิชาคอมพิวเตอร์และระบบสารสนเทศ

สำหรับการบริหาร

ตรรกพร สุขเกษม..... 455

รูปแบบความต้องการใช้ระบบสารสนเทศมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรแม่สอด

เอกรัฐ ปัญญาเทพ..... 461

การสร้างและหาประสิทธิภาพเอกสารประกอบการสอนรายวิชาการระบบเครือข่ายในงานเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์

สำหรับนักศึกษาหลักสูตรเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด

นิพิฐพนธ์ ฤาชา อนันต์ หยวกวัด อานนท์ วงษ์มณี และวรวุฒิ บุตรดี..... 472

การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการปลูกกล้วยไข่อย่างมีคุณภาพของเกษตรกรในจังหวัดกำแพงเพชร

ประจักษ์ กีก้อง และธัญรัตน์ บุญปิ่น..... 481

การศึกษาผลการอบรมเตรียมความพร้อมการสอบวัดมาตรฐานภาษาอังกฤษ TOEIC ของนักศึกษาคณะวิทยาการ

จัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

พลอยณัชชา เดชะเศรษฐศิริ..... 488

ภูมิปัญญา และการจัดการความรู้ของการทอผ้าในภาคเหนือของประเทศไทย

พิชามณูษ์ อัคพิณพัสสุดา ตั้งตระกูล ปฏิภาณ สุทธิกุลบุตร และสมคิด แก้วทิพย์..... 499

การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการปลูกกล้วยไข่อย่างมีคุณภาพ ของเกษตรกร ในจังหวัดกำแพงเพชร

Knowledge Management of Local Knowledge Planting Kind Banana Quality
of Farmers in Kamphaeng Phet Province.

ประจักษ์ ก๊กก้อง*

ธัญรัตน์ บุญปิ่น**

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ผลที่เกิดกับชุมชนที่ได้รับการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการปลูกกล้วยไข่อย่างมีคุณภาพ (2) องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการปลูกกล้วยไข่อย่างมีคุณภาพของเกษตรกรในจังหวัดกำแพงเพชร โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ เกษตรกรผู้ปลูกกล้วยไข่ที่มีประสบการณ์ 5 ปีขึ้นไป ในจังหวัดกำแพงเพชร โดยวิธีการเจาะจง จำนวน 6 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า (1) ผลที่เกิดกับชุมชน คือ เกิดการรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อการอนุรักษ์สายพันธุ์กล้วยไข่ เกิดกลุ่มเกษตรกรรายย่อยขนาดเล็กในเครือญาติและเพื่อนบ้าน ชุมชนเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ชุมชนมีหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียนระดับประถมศึกษา เยาวชนตระหนักในการอนุรักษ์พันธุ์กล้วยไข่พันธุ์พื้นเมืองกำแพงเพชร ชุมชนมีองค์ความรู้ใหม่ๆ ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง และชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญของจังหวัด ชุมชนมีชื่อเสียง และได้รับการยอมรับจากสังคม (2) องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการปลูกกล้วยไข่อย่างมีคุณภาพ พบว่า องค์ความรู้ระยะก่อนปลูก คือ การเตรียมแปลงปลูก เตรียมขุดหลุมปลูกให้เหมาะสม การคัดเลือกและการดูแลหน่อพันธุ์กล้วยไข่ การตัดหน่อและการปาดหน่อกล้วยไข่ ระยะปลูก คือ ความสะอาดของแปลงปลูก การให้น้ำและปุ๋ยอย่างสม่ำเสมอ การกำจัดวัชพืชและแมลง การพรวนดิน ระยะเก็บผลผลิต คือ การตัดปลีกล้วยไข่ การทำแนวกันลม การใช้ไม้ค้ำยันต้นกล้วย ระยะหลังการเก็บผลผลิต คือ ความสะอาดของแปลงปลูก การกำจัดวัชพืชและต้นที่เป็นโรค การบำรุงดิน การคัดเลือกหน่อพันธุ์ด้วยวิธีการตัดหน่อและปาดหน่อกล้วยไข่

คำสำคัญ: การจัดการความรู้, ภูมิปัญญาท้องถิ่น, กล้วยไข่, จังหวัดกำแพงเพชร

Abstract

This research aims to study (1) the effect of the knowledge management community on local knowledge, the quality of banana (2) knowledge of local wisdom, the quality of banana in the province. Kamphaeng Phet Using qualitative research methodology. The key informants are banana growers with 5 years experience in Kamphaeng Phet. Analysis of data using descriptive analysis. The results showed that (1) the effect on the community was the grouping of farmers for the conservation of banana species. Small group of farmers, relatives and neighbors. The community is learning together. The community has a local curriculum for elementary school students. Young people are aware of the conservation of native banana species Kamphaengphet. The community has new

** อาจารย์ประจำหลักสูตรนิเทศศาสตรบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

knowledge. Can be used to actually. And the community is an important source of learning in the province. Famous community (2) Knowledge of local knowledge, the quality of banana seedlings, the knowledge before planting is to prepare the transplant. Prepare to dig well. Selection and care of banana breeds. The shoots and shoots of banana shoots are planted cleanly. Watering and fertilizing regularly. Weeding and insects. Harvesting is the harvesting of banana. Winding The use of banana trees. The post-harvest period is the cleanliness of the plot. Weed control and soil maintenance, selection of shoots by sowing and slicing.

Keywords: Knowledge Management, Local Knowledge, Banana, Kamphaeng Phet Province

บทนำ

ประเทศไทยเป็นแหล่งผลิตกล้วยที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลก มีกล้วยหลากหลายสายพันธุ์ รสชาติดี เกษตรกรไทยนิยมปลูกกล้วยเนื่องจากมีต้นทุนการผลิตที่ต่ำ วิธีการเพาะปลูกและบำรุงดูแลรักษาที่ง่ายให้ผลผลิตเร็ว อีกทั้งยังสามารถเจริญเติบโตได้ดีในทุกภูมิภาคของประเทศไทย รวมทั้งตลาดที่มีความคล่องตัวสูงทั้งภายในประเทศและต่างประเทศเพื่อส่งออก เกษตรกรจึงนิยมปลูกเพื่อการค้า ไม่ว่าจะปลูกเป็นพืชหลักหรือปลูกแซมพืชอื่น เป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกร ได้ในอีกทาง กล้วยที่เกษตรกรส่วนใหญ่นิยมปลูก ได้แก่ กล้วยหอม กล้วยหักมุก กล้วยไข่ และกล้วยน้ำว้า...กล้วยไข่เป็นกล้วยที่ได้รับความนิยมในการบริโภคโดยทั่วไป โดยเฉพาะกล้วยไข่ที่สุกแล้ว เนื่องจากรสชาติดี อร่อย หวานหอม นุ่ม มีขนาดไม่ใหญ่จนเกินไป เดิมการเพาะปลูกกล้วยไข่ในประเทศไทยเป็นการผลิตเพื่อการบริโภคภายในประเทศ แต่ในปัจจุบันกล้วยไข่เป็นผลไม้ชนิดหนึ่งที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจของประเทศ จึงมีการขยายการเพาะปลูกกล้วยไข่เพื่อทำการส่งออกไปยังต่างประเทศ เนื่องจากกล้วยไข่เป็นผลไม้ที่ถือได้ว่ามีศักยภาพในการส่งออกสูง เพราะเป็นผลไม้ที่สามารถเก็บรักษาไว้ในอุณหภูมิที่ต่ำได้นาน จึงเอื้ออำนวยต่อการส่งออกในด้านการผลิตนั้นก็สามารถที่จะผลิตเพื่อจำหน่ายได้ตลอดปี (บุษรา ไจยศ, 2551, หน้า 1)

กล้วยไข่ในประเทศไทยนั้น สายพันธุ์ที่นิยมปลูก คือ กล้วยไข่กำแพงเพชร เนื่องจากกล้วยไข่ชอบดินดำปนทราย ดินร่วนที่มีการระบายน้ำดี และมีน้ำที่อุดมสมบูรณ์ ไม่ชอบแล้ง ไม่ชอบพื้นที่ราบ ซึ่งจังหวัดกำแพงเพชรนั้นมีสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศที่เหมาะสมมาก จึงส่งผลให้กล้วยไข่กำแพงเพชรมีจุดเด่น คือ มีรสชาติหวาน เปลือกบาง และเนื้อแน่นกว่ากล้วยไข่ในจังหวัดอื่นๆ ดังนั้นจึงถือว่าจังหวัดกำแพงเพชรเป็นแหล่งผลิตกล้วยไข่ที่สำคัญของประเทศ (เผด็จ บุญทอง, 2554, หน้า 1)

การจัดการความรู้เป็นกระบวนการที่เป็นวงจรต่อเนื่อง ทำให้เกิดการพัฒนางานอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอซึ่งมีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาคนและพัฒนาคน โดยมีความรู้และกระบวนการจัดการความรู้เป็นเครื่องมือ...การจัดการความรู้ทำให้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้ของคนในองค์กรให้มีความมั่นใจตนเองเป็นชุมชนที่เรียนรู้ร่วมกันที่มีการสั่งสมและจัดระบบให้พร้อมในการนำไปใช้ประโยชน์ เพื่อป้องกันการสูญหายของความรู้และภูมิปัญญา...ส่วนการจัดการความรู้เพื่อการพัฒนาชุมชน หรือเรียกว่าการจัดการความรู้ชุมชน เป็นกิจกรรมที่ทำให้ชุมชนนั้นๆ อยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข และสามารถถ่ายทอดให้คนในชุมชนได้ และสามารถนำมาปฏิบัติได้ (น้ำทิพย์ วิภาวิน, 2557, หน้า 7, 20, 22)

จากข้อมูลของสำนักงานเกษตรจังหวัดกำแพงเพชร พบว่า สถานการณ์การผลิตกล้วยไข่ของจังหวัดกำแพงเพชรมีพื้นที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือ เมื่อปี 2553 มีพื้นที่ปลูก 2,746 ไร่ ปี 2554 มีพื้นที่ปลูก 2,232 ไร่ ปี 2555 มีพื้นที่เพาะปลูก 1,747 ไร่ มาปี 2556 มีพื้นที่เพาะปลูกเพียง 1,036.30 ไร่ ซึ่งแนวโน้มการผลิตกล้วยไข่ของ

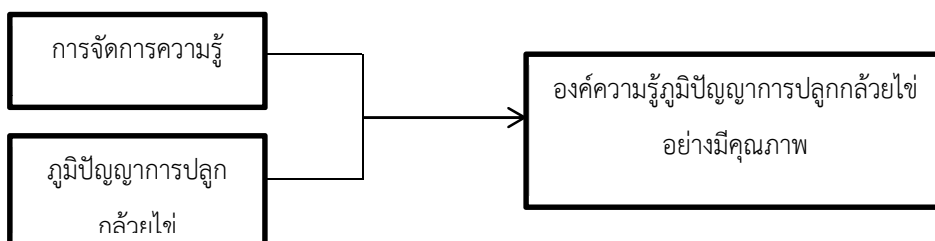
เกษตรกรจังหวัดกำแพงเพชร ที่ลดลงเนื่องจากเกษตรกรประสบปัญหาในหลายๆ ด้าน เช่น ลมพายุพัดต้นกล้วยไข่ล้มเสียหาย ผลผลิตต่อไร่ลดลง ดินเสื่อมคุณภาพ โรคและแมลงระบาด ขาดแรงงานในครัวเรือน และกล้วยไข่มีการดูแลมากกว่า พืชชนิดอื่น ทำให้เกษตรกรหันไปปลูกอ้อยหรือข้าวโพดแทน (วินัด อ่วมอยู่, 2556, หน้า 3)

จากข้อมูลดังกล่าวผู้วิจัยเห็นว่าการผลิตกล้วยไข่ซึ่งเป็นผลไม้ที่เป็นสัญลักษณ์ประจำจังหวัดกำแพงเพชรมีเกษตรกรลดพื้นที่การเพาะปลูกลดลง กล้วยไข่พันธุ์กำแพงเพชรมีผลผลิตน้อยไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค และการปลูกกล้วยไข่ให้ได้คุณภาพต้องอาศัยความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สั่งสมกันมาอย่างยาวนานจากประสบการณ์ของเกษตรกรที่ประสบผลสำเร็จซึ่งเป็นการสืบทอดความรู้จากบรรพบุรุษที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการปลูกกล้วยไข่คุณภาพ โดยอาศัยวิธีการจัดการความรู้เข้ามาเป็นเครื่องมือสกัดองค์ความรู้ เพื่อรวบรวมองค์ความรู้การปลูกกล้วยไข่ ภูมิปัญญาท้องถิ่นการปลูกกล้วยไข่อย่างมีคุณภาพของเกษตรกรในจังหวัดกำแพงเพชร และสื่อสารไปยังกลุ่มเกษตรกรเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาผลที่เกิดกับชุมชนที่ได้รับการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการปลูกกล้วยไข่อย่างมีคุณภาพของเกษตรกรในจังหวัดกำแพงเพชร
2. เพื่อศึกษาองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการปลูกกล้วยไข่อย่างมีคุณภาพของเกษตรกรในจังหวัดกำแพงเพชร

กรอบแนวคิดการวิจัยและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการความรู้
2. แนวคิดเกี่ยวกับการปลูกกล้วยไข่
3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสารเพื่อการพัฒนา
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ระเบียบวิธีวิจัย

รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกเกษตรกรผู้ปลูกกล้วยไข่ในจังหวัดกำแพงเพชร

ขอบเขตด้านเนื้อหา/ตัวแปร การวิจัยนี้มุ่งศึกษาการจัดการความรู้ และผลที่เกิดกับชุมชนที่ได้รับการจัดการความรู้การปลูกกล้วยไข่อย่างมีคุณภาพของเกษตรกรในจังหวัดกำแพงเพชร

หน่วยวิเคราะห์ข้อมูล คือ เกษตรกรผู้ปลูกกล้วยไข่ที่มีประสบการณ์ในการปลูกกล้วยไข่ไม่น้อยกว่า 5 ปี โดยวิธีการเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 6 คน ที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) จากเกษตรกรผู้ปลูกกล้วยไข่ที่มีพื้นที่ปลูกกล้วยไข่ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยจะกำหนดแนวคำถามไว้อย่างกว้างๆ นอกจากนี้ยังมีอุปกรณ์ช่วยในการสัมภาษณ์ ได้แก่ อุปกรณ์บันทึกเสียง อุปกรณ์บันทึกภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว

การเก็บรวบรวมข้อมูล คือ กระบวนการวิจัยในส่วนของการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองและผู้ช่วยวิจัย โดยติดต่อประสานงานเป็นการส่วนตัวกับเกษตรกรผู้ปลูกกล้วยไข่ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 6 คน เพื่อดำเนินการเตรียมความพร้อมในการจัดเก็บข้อมูล โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ระหว่างการพูดคุยในการสัมภาษณ์จะมีการขออนุญาตเพื่อจดบันทึก บันทึกเสียง และถ่ายภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูล คือ ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การพรรณนาวิเคราะห์เนื้อหาอย่างเป็นระบบตามประเด็นเนื้อหาที่ศึกษา แบ่งแยกเป็นกลุ่มตามเนื้อหา ตัวแปร และประเด็นหลักตามที่กำหนด คัดสรรข้อมูลที่ต้องการ ตัดทอนข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องออกไป และนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาวิเคราะห์ สังเคราะห์

ผลการศึกษาหรือผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการปลูกกล้วยไข่อย่างมีคุณภาพของเกษตรกรในจังหวัดกำแพงเพชร ผู้วิจัยแบ่งสรุปการวิจัยออกตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ผลที่เกิดกับชุมชนที่ได้รับการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการปลูกกล้วยไข่อย่างมีคุณภาพของเกษตรกรในจังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ชุมชนมีกระบวนการจัดการความรู้อย่างต่อเนื่องแบบไม่เป็นทางการ และส่งผลต่อชุมชน คือ ผลที่เกิดขึ้นหลังจากมีการบ่งชี้หรือระบุความรู้ คือทำให้เกิดการรวมกลุ่ม เพื่อการอนุรักษ์สายพันธุ์กล้วยไข่ เกิดกลุ่มเกษตรกรรายย่อยขนาดเล็กในเครือญาติและเพื่อนบ้าน ทำให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน เกิดความรักและสามัคคีกันในกลุ่มเกษตรกร และเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มเกษตรกรด้วยตนเอง ชุมชนมีการถ่ายทอดความรู้ และมีหลักสูตรการเรียนรู้ของนักเรียนระดับประถมศึกษา เยาวชนอนุรักษ์พันธุ์กล้วยไข่พันธุ์พื้นเมืองกำแพงเพชร ชุมชนมีจุดเด่นเรื่องการเกษตรกล้วยไข่ ชุมชนมีองค์ความรู้ใหม่ๆ ที่สามารถนำไปประโยชน์ได้จริง ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญของจังหวัด และเกษตรกรในชุมชนสามารถเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่บุคคลหรือชุมชนอื่นๆ ได้ ชุมชนมีความเจริญ มีคนรู้จักชุมชน ชุมชนมีชื่อเสียง และทำให้เกิดความสามัคคีระหว่างชุมชน ชุมชน มีผู้ที่มีความรู้เรื่องกล้วยไข่ ชุมชนได้รับการยอมรับจากสังคม

2. องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการปลูกกล้วยไข่อย่างมีคุณภาพของเกษตรกรในจังหวัดกำแพงเพชร พบว่า มีองค์ความรู้ 4 ระยะ ดังนี้

- 2.1 องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการปลูกกล้วยไข่อย่างมีคุณภาพ ระยะก่อนปลูกจะต้องมีการเตรียมแปลงปลูกโดยการกำจัดวัชพืชให้ดี เตรียมขุดหลุมปลูกให้เหมาะสมประมาณ 2x2 เมตร ความลึกพอประมาณให้มีดินโคนต้น สำหรับการคัดเลือกและการดูแลหน่อพันธุ์กล้วยไข่ จะต้องเลือกใช้หน่อที่สมบูรณ์ ลำต้นสวยงาม การดูแลหน่อพันธุ์จะต้องใช้เทคนิคการตัดหน่อและการปาดหน่อ เพื่อให้หน่อกล้วยไข่มีโคนหรือเหง้าที่ใหญ่สมบูรณ์แข็งแรง

- 2.2 องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการปลูกกล้วยไข่อย่างมีคุณภาพ ระยะปลูก ต้องดูแลเรื่องความสะอาดของสวน ควรให้โปร่งโล่ง ดูแลการให้น้ำและปุ๋ยอย่างสม่ำเสมอ กำจัดวัชพืชและแมลงในแปลงปลูก ตรวจสอบ

โคนต้นและรากกล้วยไข่ให้สามารถเกิดรากใหม่และหาอาหารได้อย่างสะดวกสมบูรณ์ด้วยการพรวนดินบริเวณรอบๆ โคนต้นและระมัดระวังไม่ให้กระทบกระเทือนต่อรากกล้วยไข่

2.3 องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการปลูกกล้วยไข่อย่างมีคุณภาพ ระยะเก็บผลผลิตควรมีการดูแลรักษาความสะอาดให้แปลงปลูกโปร่งโล่ง กำจัดวัชพืช โรคและแมลงศัตรูกล้วยไข่ การตัดปลีกล้วยไข่ในระยะที่เหมาะสม และการบำรุงรักษาให้น้ำและปุ๋ยอย่างสม่ำเสมอ ควรหมั่นสังเกตรอบๆ แปลงปลูก พร้อมกับการทำแนวกันลม และหาไม้ค้ำยันต้นกล้วยที่มีขนาดเหมาะสมและแข็งแรง

2.4 องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการปลูกกล้วยไข่อย่างมีคุณภาพ ระยะหลังการเก็บผลผลิต ดูแลรักษาความสะอาดของแปลงปลูกให้โปร่งโล่ง กำจัดวัชพืชและต้นที่เป็นโรค บำรุงรักษาดิน และคัดเลือกหน่อเพื่อขยายพันธุ์ ด้วยวิธีการต้นหน่อ ปาดหน่อกล้วย

สรุปองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการปลูกกล้วยไข่อย่างมีคุณภาพของเกษตรกรในจังหวัดกำแพงเพชร แบ่งออกเป็นขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

1. การคัดเลือกหน่อพันธุ์กล้วยไข่ ดังนี้
  - 1.1 การต้นหน่อกล้วย
  - 1.2 การปาดหน่อกล้วย
  - 1.3 การขุดหน่อ และการเพาะชำหน่อ
2. การเตรียมสถานที่ปลูกกล้วยไข่
3. การดูแลและบำรุงรักษากล้วยไข่
4. โรคและการกำจัดโรคของกล้วยไข่

อภิปรายผล

1. ผลที่เกิดกับชุมชนที่ได้รับการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการปลูกกล้วยไข่อย่างมีคุณภาพของเกษตรกรในจังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ชุมชนมีกระบวนการจัดการความรู้อย่างต่อเนื่องแบบไม่เป็นทางการ และส่งผลกระทบต่อชุมชน คือ ผลที่เกิดขึ้นหลังจากมีการบ่งชี้หรือระบุความรู้ คือทำให้เกิดการรวมกลุ่ม เพื่อการอนุรักษ์สายพันธุ์กล้วยไข่ เกิดกลุ่มเกษตรกรรายย่อยขนาดเล็กในเครือญาติและเพื่อนบ้าน ทำให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน เกิดความรักและสามัคคีกันในกลุ่มเกษตรกร และเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มเกษตรกรด้วยตนเอง ชุมชนมีการถ่ายทอดความรู้ และมีหลักสูตรการเรียนรู้ของนักเรียนระดับประถมศึกษา เยาวชนอนุรักษ์พันธุ์กล้วยไข่พันธุ์พื้นเมืองกำแพงเพชร ชุมชนมีจุดเด่นเรื่องการเกษตรกล้วยไข่ ชุมชนมีองค์ความรู้ใหม่ๆ ที่สามารถนำไปประโยชน์ได้จริง ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญของจังหวัด สอดคล้องกับสำนักงานเกษตรจังหวัดกำแพงเพชร (2552) ทำการศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการปลูกกล้วยไข่ของจังหวัดกำแพงเพชร พบว่า แนวทางพัฒนาการปลูกกล้วยไข่ของจังหวัดกำแพงเพชร มี 4 แนวทาง คือ 1) การรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกกล้วยไข่ 2) การให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพผลผลิต การป้องกันโรคแมลง และการลดต้นทุนการผลิต 3) การจัดตั้งกองทุนสนับสนุนกลุ่มผู้ปลูกกล้วยไข่และสนับสนุนกิจกรรมอื่นๆ เช่น การสนับสนุนพันธุ์เพื่อการส่งออก การหาวิธีการเพื่อชดเชยเมื่อกล้วยไข่ประสบภัยธรรมชาติ เป็นต้น และ 4) ส่งเสริมการปรับระบบการปลูกกล้วยไข่เพื่อหลีกเลี่ยงความเสียหายจากลมพายุและตอบสนองตลาดต่างประเทศ แสดงให้เห็นว่าการจัดการความรู้และผลที่เกิดขึ้นทำให้ชุมชนมีการรวมกลุ่มผลิตกล้วยไข่และอนุรักษ์ สายพันธุ์กล้วยไข่กำแพงเพชรอย่างเป็นรูปธรรมในการให้ความรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกันในกลุ่ม สอดคล้องกับเฟด็จ บุญทอง (2554) ทำการศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการผลิตกล้วยไข่ของเกษตรกร

ตำบลสระแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า แนวทางพัฒนาการผลิตกล้วยไข่มีดังนี้ 1) ปรับปรุงโครงสร้างของดินให้อุดมสมบูรณ์ต้องใช้ปุ๋ยอินทรีย์ จัดให้มีการปลูกพืชหมุนเวียนหรือการปลูกพืชสลับพร้อมทั้งเก็บตัวอย่างดินไปตรวจวิเคราะห์คุณภาพ 2) คัดเลือกพันธุ์กล้วยที่เหมาะสมกับตลาดภายในประเทศ คือ พันธุ์กำแพงเพชร และควรคัดเลือกหน่อพันธุ์ ที่มาจากแหล่งปราศจากโรคและเป็นหน่อพันธุ์ที่อยู่ในระยะใบแคบ 3) ตัดแต่งหน่อพันธุ์ที่ไม่สมบูรณ์ทิ้งทั้งหมด 4) การใช้สารเคมีต้องใช้สารเคมีที่ถูกต้องและเหมาะสมกับชนิดของศัตรูพืชหรือใช้สารอินทรีย์ที่สามารถป้องกันกำจัดโรคและแมลง 5) ควรเก็บเกี่ยวเมื่อตัดปลีกล้วยไข่แล้ว 45 วัน เครื่องมือเก็บเกี่ยวผลผลิตกล้วยไข่ใช้มีดที่คมและสะอาดตัดที่ก้านของเครือ และระวังอย่าให้สัมผัสพื้นดิน เพื่อป้องกันการบอบช้ำและปนเปื้อน 6) การขนย้ายจากต้นกล้วยควรใช้คนแบกหามมายังจุดรวบรวมและต้องมีวัสดุหุ้มและนิวมวางคั่นระหว่างเครือกล้วยและรองพื้น ต้องวางในที่ร่มที่มีอากาศถ่ายเท เพื่อป้องกันผลกล้วยไข่ช้ำ

2. องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการปลูกกล้วยไข่อย่างมีคุณภาพของเกษตรกรในจังหวัดกำแพงเพชร พบว่า มีองค์ความรู้ 4 ระยะ คือ ระยะก่อนปลูก ระยะปลูก ระยะเก็บผลผลิตและระยะหลังการเก็บผลผลิต สรุปองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการปลูกกล้วยไข่อย่างมีคุณภาพของเกษตรกรในจังหวัดกำแพงเพชร ประกอบด้วย (1) การคัดเลือกหน่อพันธุ์กล้วยไข่ (2) การเตรียมสถานที่ปลูกกล้วยไข่ (3) การดูแลและบำรุงรักษากล้วยไข่ (4) โรคและการกำจัดโรคของกล้วยไข่ สอดคล้องกับแผด็จ บุญทอง (2554) ทำการศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการผลิตกล้วยไข่ของเกษตรกรตำบลสระแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า (1) สภาพการปลูกกล้วยไข่ของเกษตรกรมีการใช้พันธุ์กำแพงเพชรปลูกเพื่อการค้า ระยะการปลูกส่วนใหญ่จะปลูกระหว่างต้นระหว่างแถว 2x2 เมตร จะมีการตัดแต่งหน่อทุกระยะการเจริญเติบโตและหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิต การให้ปุ๋ยเคมีสำหรับกล้วยไข่ที่ให้ผลผลิต แล้วมีการให้ปุ๋ย 2 ครั้ง ได้แก่ หลังจากการปลูกประมาณ 1 เดือน และหลังการเก็บเกี่ยว 1 เดือน ปุ๋ยเคมีที่ใช้ได้แก่ สูตร 15-15-15, 46-0-0 ใส่ครั้งละ 0.5-1 กิโลกรัมต่อต้น ส่วนปุ๋ยอินทรีย์จะให้มูลไก่และกากขี้วัว อัตราไร่ละ 1,000 กิโลกรัม การให้น้ำ แบบสลับลาด การจัดการวัชพืชมี 2 วิธี ได้แก่ การใช้กลวิธีร่วมกับสารเคมีและ การใช้สารเคมี หรือกลวิธีอย่างใดอย่างหนึ่ง แมลงศัตรูไม่พบ การเก็บเกี่ยวจะใช้การสังเกตก่อนเก็บผลผลิต ได้แก่ การนับอายุดูสีเหลี่ยมของผล ดูขนาดผล และ นับวันที่กล้วยไข่ออกดอกบานถึงวันเก็บเกี่ยวประมาณ 45 วัน ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าองค์ความรู้การปลูกกล้วยไข่คุณภาพของเกษตรกรในจังหวัดกำแพงเพชรจะมีวิธีการที่คล้ายคลึงกันตั้งแต่การเตรียมการปลูก การดูแลรักษา นั้นแสดงให้เห็นว่า องค์ความรู้ดังกล่าวนับเป็นองค์ความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือประสบการณ์ของเกษตรกรที่สั่งสมหรือได้รับการสืบทอดกันมา และสอดคล้องกับสันติพงษ์ ศุภกิจเจริญ (2556) ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการปลูกกล้วยไข่ของเกษตรกรในจังหวัดกำแพงเพชร พบว่า วิธีการปลูกกล้วยไข่เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญที่สุด มีผลต่อโอกาสที่จะปลูกกล้วยไข่เพิ่มขึ้นร้อยละ 28.17 รองลงมา ได้แก่ การส่งเสริมการปลูกจากภาครัฐ ภาครัฐให้ความรู้ในการปลูกอย่างชัดเจน การจัดหาตลาดโดยภาครัฐ วิธีการดูแลรักษากล้วยไข่ ราคามีผลต่อการปลูกกล้วยไข่ และการสืบทอดต่อกันจากรุ่นบุรุษ แสดงว่าองค์ความรู้ที่สืบทอดต่อกันจากรุ่นบุรุษเป็นภูมิปัญญาที่เหมาะสมเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการปลูกกล้วยไข่คุณภาพในจังหวัดกำแพงเพชรต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำไปใช้พัฒนาการปลูกกล้วยไข่คุณภาพสำหรับเกษตรกร ดังนี้

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. กลุ่มเกษตรกรหรือชุมชนควรมีการนำองค์ความรู้ดังกล่าวเผยแพร่สู่สมาชิกเกษตรกรในการจัดการแปลงปลูกกล้วยไข่ให้มีคุณภาพอย่างทั่วถึง พร้อมมีการทำลองใช้องค์ความรู้และประเมินผลที่ได้รับเพื่อปรับใช้ให้เหมาะสมกับพื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของนำองค์ความรู้การปลูกกล้วยไข่คุณภาพเผยแพร่และส่งเสริมการให้ความรู้แก่เกษตรกร และเยาวชนในพื้นที่เป้าหมาย เพื่อการอนุรักษ์ สืบสานวิธีการปลูกกล้วยไข่คุณภาพต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเชิงทดลองโดยการนำองค์ความรู้ดังกล่าวมาใช้ในการศึกษาวิจัยให้เหมาะสมกับสภาพบริบทหรือแต่ละพื้นที่ต่อไป

2. ควรศึกษาวิจัยประเด็นการคิดต้นทุนการผลิต จากการใช้องค์ความรู้ดังกล่าวในการปลูกกล้วยไข่คุณภาพให้มีต้นทุนการผลิตที่เหมาะสม

3. ควรศึกษาวิจัยโดยมีการเปรียบเทียบระหว่างการผลิตกล้วยไข่พันธุ์พื้นเมือง และกล้วยไข่พันธุ์อื่นๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

น้ำทิพย์ วิภาวิน. (2557). **ประมวลสาระชุดวิชาการจัดการความรู้**. หน่วยที่ 1-8. (พิมพ์ครั้งที่ 2). สาขาวิชาศิลปศาสตร์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

บุษรา ใจยศ. (2551). **การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตกล้วยไข่ในจังหวัดตาก**. วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เผด็จ บุญทอง. (2554). **แนวทางการพัฒนาการผลิตกล้วยไข่ของเกษตรกรตำบลสระแก้วอำเภอเมือง จังหวัด**

กำแพงเพชร. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเกษตรศาสตร์การพัฒนาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

วินัด อ่วมอยู่. (2556). **การผลิตและการตลาดกล้วยไข่ของเกษตรกรในจังหวัดกำแพงเพชร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

ศักดิ์สิทธิ์ วัชรรัตน์. (2534). **การปลูกกล้วยไข่ในจังหวัดกำแพงเพชร**. เชียงใหม่: โรงพิมพ์ดาว.

สันติพงษ์ ศุภกิจเจริญ. (2556). **ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการปลูกกล้วยไข่ของเกษตรกรในจังหวัดกำแพงเพชร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สำนักงานเกษตรจังหวัดกำแพงเพชร. (2552). **แนวทางการพัฒนาการปลูกกล้วยไข่ของจังหวัดกำแพงเพชร**.

กำแพงเพชร:

สำนักงานเกษตรจังหวัดกำแพงเพชร.